

EUROOPA INIMÕIGUSTE KOHTU LAHENDITE LÜHIÜLEVAADE¹ 15.11.2021 - 19.11.2021

16. november 2021

Lahend 41055/12

Assotsiatsiya NGO Golos ja teised vs. Venemaa

Artikkel 10

Esimene kaebaja oli mittetulundusühing, mis oli asutatud mitme valitsusvälise organisatsiooni poolt, mille eesmärk oli pakkuda lühi- ja pikaajalist valimiskampaaniate jälgimist/monitoorimist. Teine kaebaja oli esimese kaebaja tegevdirektor. Kolmas kaebaja oli esimese kaebaja nõukogu liige.

2011. aastal (täpsustamata päeval) esimene kaebaja algatas projekti koostöös interneti uudiste väljaandega, mis seisnes selles ei loodi veebileht, mille nimeks sai „Rikkumiste kaart”. Esimese kaebaja enda veebilehel olid tekstiilsed ja visuaalsed viited selle projekti veebilehele. Sellele järgnes kaebus esimese kaebaja suhtes. Kaebuse esitas Riigiduuma liikmete rühm ning valimiste keskkomisjoni esimees. Esimese kaebaja suhtes algatati haldusõigusrikkumise menetlus, mille tulemusel mõisteti esimene kaebaja süüdi valimistega seotud materjalide avaldamise eest Riigiduuma valimiskampaania nn vaikimisperiodil. Õiguslikuks aluseks oli 2002. aasta valimisõiguste seadus, mis keelas teatud informatsiooni levitamise valimispäevale eelneva viie päeva jooksul. Esimesele kaebajale määrati ka rahatrahv summas 30 000 rubla (trahvi määramise ajal ca 720 eurot). Esimene kaebaja vaidlustas selle otsuse, kuid edutult. EIK-sse pöördudes tuginevad kaebajad EIÕK artiklile 10.

Kokkuvõtvalt leidis EIK esimese kaebaja osas, et põhjendamatu mittetulundusühingu sanktsioneerimine valimiste monitoorimismaterjali levitamise eest nn kohustusliku vaikimisperiodi ajal kujutab EIÕK artikkel 10 rikkumist. EIK leidis ühehäälselt, et teise ja kolmanda kaebaja kaebused on vastuvõetamatud.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

16. november 2021

Lahendid 42296/09, 71805/11, 75089/13, 1327/16 and 14206/16 - kohtuotsuse täitmine ja üldised meetmed

Kovrov ja teised vs. Venemaa

Artiklid 5-3, 5-5 ja 46-2

Kaebajad (viis Venemaa kodanikku) vahistati kahtlustatavatena erinevates kuritegudes ja neile määrati koduarest (elukohast lahkumise keeld). Samas osa neist jäeti algselt vahi alla ja seejärel muudeti tõkendiks koduaresti. Siseriiklikud kohtud pikendasid kaebajate eelvangistust ja koduaresti, kasutades vormilisi põhjendusi ja loetledes kriminaalmenetluse seadustikus sätestatud aluseid (nagu süüteo raskus, kaebaja põgenemise võimalus, tunnistajatele surve avaldamine, võimalik uurimisse sekkumine või uue õigusrikkumise toimepanemine), sidumata neid kaebajate juhtumite asjaoludega või kontrollimata, kas need alused jäid kehtima ka menetluse jätkudes. Apellatsioonikohtud kordasid esimese astme kohtute otsuste sõnastust ja jätsid rahuldumata süüdistatavate kaebused nende kinnipidamiste ja koduarestide osas.

EIK-sse pöördudes tuginevad kaebajad EIÕK artikli 5 lõikele 3 ja leiavad, et nende kohtueelne kinnipidamine ja rakendatud koduarestid ei olnud vajalikud ega nõuetekohaselt põhjendatud ning seda

---

¹ Lühiülevaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary'd.

pikendati automaatselt alternatiivseid meetmeid kaalumata. Hr Kovrov tugineb lisaks EIÕK artikli 5 lõikele 5, sest ta leidis, et tal ei olnud täitmisele pööratavat õigust hüvitisele tema kinnipidamise eest.

EIK kirjeldas lahendis, et vaidlusalused eelvangistuse ja koduaresti perioodid olid vahemikus 1 aasta ja 1 kuu kuni 4 aastat ja 10 kuud. Hinnates isikute kaebusi nende eelvangistuse ja koduaresti kohta, kohaldas EIK vabaduse võtmise hindamisel samu kriteeriume, sõltumata kaebajate kinnipidamise kohast. EIK leidis, et Venemaa siseriiklikud kohtud ei toonud välja fakte, mis konkreetsete isikute puhul riskide olemasolu kinnitasid ega kaalunud nõuetekohaselt alternatiivseid ennetusmeetmeid ning, et Venemaa siseriiklikud kohtud tuginesid peamiselt ainult süüdistuse raskusele. Sellest tulenevalt leidis EIK, et Venemaa kohtud pikendasid kaebajate eelvangistusi ja koduareste põhjendamatult pikaks ajaks.

Kokkuvõtvalt tuvastati EIÕK artikkel 5-3 rikkumised. Hr Kovrovi puhul ka artikkel 5-5 rikkumine, sest temal ei olnud täitmisele pööratavat õigust hüvitisele tema kinnipidamise eest.

EIK mõistis kaebajatele välja mittevaralise kahju hüvitised vahemikus 1000 kuni 2700 eurot. Ühe kaebaja esitatud varalise kahju hüvitamise nõue jäeti rahuldamata.

EIK märkis lahendis ka, et Venemaa kõrgeimad kohtud – konstitutsioonikohus ja ülemkohus – on suunanud oma tähelepanu alusetu eelvangistuse ja koduaresti küsimusele, andes konkreetseid selgitusi, kuidas tagada kinnipeetavate õigused kehtiva seadusandluse raames ning kuidas täita EIÕK artikli 5 lõike 3 nõudeid. Kooskõlas alternatiivsete ennetusmeetmetega on Venemaa siseriiklikud kohtud viimastel aastatel kohtueelse kinnipidamise asemel üha enam kohaldanud koduaresti. Seetõttu tunnustas EIK, et vastustaja riik on juba astunud olulisi samme alusetu vabaduse võtmisega seotud probleemide lahendamiseks. EIK tervitas Venemaa ametivõimude jõupingutusi, mille eesmärk oli viia Venemaa õigusaktid ja praktika vastavusse konventsiooni nõuetega. Samal ajal leidis EIK, et artikli 5 lõigete 3 ja 5 järgimiseks tuleb jätkata järjekindlaid ja pikaajalisi jõupingutusi, eelkõige seoses kinnipidamise ja koduaresti määruste põhjendamisega ning kohtuliku kontrolli tugevdamisega.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

16. november 2021

Lahend 38048/18 - austus eraelu vastu

N. vs. Rumeenia (nr. 2)

Artikkel 8

Kaasus puudutab menetlustoiminguid Rumeenia siseriiklike kohtute poolt, kus siseriiklikud kohtud tuginesid kaebaja teovõime määramise asjas peamiselt ainult meditsiinieksperitiisile ja mille tulemusel määrati kaebaja täielikule eeskostele. Kaasus puudutab ka Rumeenia siseriiklike ametiasutuste hilisemat käitumist, seoses kaebaja eeskostja vahetamisega.

EIK leidis eelkõige, et seadussätted, mida kohaldati kaebaja teovõime protsessis, ei vastanud kaebaja tegelikele vajadustele ja soovidele ning neid ei saanud kohaldada vastavalt olukorrale. EIK leidis, et selle tulemusel olid kaebaja õigused EIÕK artikli 8 kohaselt rohkem piiratud, kui oleks olnud hädavajalik. Seoses sellega tuvastas EIK artikkel 8 rikkumise.

Lisaks leidis EIK, et kaebaja seadusliku eeskostja vahetamise otsustusprotsessiga ei kaasnenud piisavaid kaitsemeetmeid. Kaebaja jäeti protsessist kõrvale ainuüksi põhjusel, et ta oli pandud eeskoste alla. Protsessis ei arvestatud kaebaja võimet asjast aru saada ja oma eelistusi väljendada. EIK

leidis, et eeskostja vahetamise põhjus oli ebapiisav ja otsus ebaproportsionaalne. Seoses sellega tuvastas EIK artikkel 8 rikkumise.

EIK leidis, et Rumeenia peab maksma kaebajale 7500 eurot mittevaralise hüvitiseks ning 9480 eurot kulude katteks.

Kohtunikud Iulia Antoanella Motoc ja Pere Pastor Vilanova avaldasid mõlemad lahendi osas osaliselt eriarvamust. Eriarvamused on lisatud lahendile.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

16. november 2021

Lahend 698/19 - õigus eraelu austamisele

Särgava vs. Eesti

Artikkel 8-1

Kaebaja on Eesti Advokatuuri kuuluv vandeadvokaat. 13.2.2018 peeti kaebaja kinni kahtlustatavana KarS § 255 lg 1, § 345 lg 1 ja § 384 lg 1 - § 22 lg 3 - § 25 lg 2 järgi kvalifitseeritud kuritegudes. Kinnipidamisel võeti kaebajalt ära mobiiltelefon. Samal päeval kaebaja elu- ja muudes ruumides korraldatud läbiotsimisel võeti mh ära kaebaja sülearvuti. 7.3.2018, st ligi kuu aega pärast läbiotsimisi, esitas kaebaja Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) Keskkriminaalpolitseile taotluse mitte vaadata läbi nimetatud mobiiltelefoni ja sülearvutit, kuna tegemist on teabekandjatega, mis on seotud advokaadi poolt õigusteenuse osutamisega. PPA jättis kaebaja taotluse rahuldamata. Kaebaja vaidlustas selle prokuratuuris ja Harju Maakohtus, kuid edutult.

EIK-sse esitatud kaebuses tugineb kaebaja EIÕK artiklile 8, leides, et nimetatud teabekandjate äravõtmisega on rikutud kliendi-advokaadi konfidentsiaalsust.

EIK tuvastas häältega 4/3 EIÕK artikli 8 rikkumise eelkõige seetõttu, et advokaadibüroo läbiotsimise regulatsioon Eestis ei näe ette piisavaid menetluslike tagatise advokaadiprivileegi kaitseks. EIK mõõnis, et puudub alus järeldada, et konkreetsetl kaebaja asjas on kliendi-advokaadi konfidentsiaalsust rikutud, kuid kuna kaitsetagatiste regulatsioon on puudulik ega vasta EIÕK artikli 8 lõikest 2 tulenevatele nõuetele, on konventsiooni artiklit 8 rikutud.

Rahalist hüvitist EIK kaebajale ei mõistnud.

Kolm kohtunikku esitasid eriarvamuse. Nad nõustusid etteheidetega Eesti seadusandlusele, kuid olid seisukohal, et kaebus oleks tulnud tunnistada vastuvõetamatuks.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

[Artikkel RK siseveebis](#)

18. november 2021

Lahend 9437/12 - austus kodu vastu

Ahmadova vs. Aserbaidžaan

Artikkel 8-1

Kaasus käsitleb korraldusi kaebaja maja lammutamiseks ning tema ja tema tütre väljatõstmiseks ilma kompensatsioonita.

2007. aastal ostis kaebaja hiljuti ehitatud maja ja elas seal koos oma tütrega. Ostu-müügileping oli notari poolt kinnitamata ja kanne riiklikus registris puudus. Aserbaidžaani riikliku nafta kompanii (SOCAR) sotsiaalarengu osakonna väljastatud tõendi kohaselt elas kaebaja majas ilma nõuetekohase registreeringuta. 2010. aastal esitas SOCARi tütaretevõtte Azneft Production Union (Azneft) kaebaja vastu kohtusse hagi kaebaja maja lammutamiseks ja kaebaja väljatõstmiseks. Aserbaidžaani kohus leidis, et tegemist oli omavolilise ehitisega, mis on ehitatud riigile kuuluvale maatükile, mis oli määratud naftaoperatsioonideks. Seetõttu leidis kohus, et maja tuleb lammutada, kaebaja sealt välja tõsta ning skvotitud maa Azneftile tagastada, ilma et kaebajale tuleks selle eest hüvitist maksta. Kaebaja vaidlustas siseriiklikul tasandil selle otsuse, kuid edutult. EIK-sse pöördudes tugines kaebaja EIÕK prot nr 1 artikkel 1-le ja EIÕK artikkel 8-le. Kaebaja leidis, et maja lammutamine ja tema väljatõstmine pole vajalikud ning Azneftil pole maad tarvis ja ta võib jääda väljatõstmise korral kodutuks.

EIK-le edastatud viimase informatsiooni kohaselt ei olnud kaebaja maja veel lammutatud ja ta elas seal edasi.

EIK leidis, et maja lammutamise ja kaebaja väljatõstmise andmisel keskendusid siseriiklikud kohtud eranditult asjaolule, et tegemist oli omavolilise ehitisega, mis oli ehitatud riigile kuuluvale maale, kuigi kaebaja väitis oma apellatsioonkaebustes, et kõnealune maja oli olnud tema ainus kodu ning tema ja ta tütar jäävad kodutuks ja kui nad välja tõstetakse, siis neil ei ole vahendeid teise maja ostmiseks. EIK leidis, et siseriiklikud kohtud jätsid selle punkti täielikult tähelepanuta ega suutnud omavahel konkureerivaid huve kaaluda. Kokkuvõtvalt tuvastas EIK käesoleval juhul EIÕK artikkel 8 rikkumise, sest käesoleval juhul ei hinnanud Aserbaidžaani kohtud põhjalikult ega proportsionaalselt kaebaja väiteid ega seisundit.

EIK leidis, et rikkumise tuvastamine on piisavaks hüvitiseks kaebajale ning jättis kaebaja varalise kahju hüvitise nõude rahuldamata.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

18. november 2021

Lahend 49083/18 - õigus õiglasele kohtumenetlusele ja juurdepääs kohtule

Čolić vs. Horvaatia

Artikkel 6-1 ja prot 1 art 1-1

Kaebaja esitas osaliselt eduka tsiviilhagi kahju hüvitamiseks eraisiku vastu seoses tema suhtes sooritatud rünnakuga. Kaebajalt mõisteti välja kostja menetluskulud summas, mis oli ligikaudu kaks korda suurem, kui talle välja mõistatud hüvitis. Kaebaja tugines EIK-sse pöördudes kohtule juurdepääsu puudumise ja tema omandiõiguste rikkumise üle, mis oli tingitud ülemäärasest kohtukuludest.

EIK leidis, et käesoleval juhul loeti siseriiklikult kaebaja nõue põhjendatuks ja tema lõplikust kahju hüvitamise nõudest mõisteti välja umbes 75%. Asjaolu, et tema nõude üks aspekt, nimelt vaimse kannatuse tekitatud kahju hüvitamine, jäeti täielikult rahuldamata, ei muuda asjaolu, et kaebajal õnnestus siiski tõendada kõnealuse teo toimumist (rünnakut) ja selle põhjuslik seost talle tekitatud kahjuga. EIK leidis, et siseriiklik menetlus oli lõppenud absurdse tulemusega, sest kaebajalt mõisteti kostja kasuks välja kohtukulud kahekordselt, kui talle rünnaku tõttu kahju hüvitati. Sellest tulenevalt leidis EIK kokkuvõtvalt, et käesoleval juhul esineb EIÕK artikkel 6-1 ja prot 1 art 1-1 rikkumised.

EIK mõistis kaebajale varalise kahju hüvitiseks 1750 eurot ning kulude katteks 2550 eurot.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

18. november 2021

Lahendid 15670/18 ja 43115/18

M.H. ja teised vs. Horvaatia

Artiklid 2-1, 3, 5-1 ja prot 4 art 4

Kaebajateks on Afganistani kodanikest koosnev 14-liikmeline perekond (mees, tema kaks naist ja nende 11 last). Nad lahkusid oma kodumaalt 2016. aastal, reisisid enne Horvaatiasse tulekut muu hulgas läbi Serbia. Nad väidavad, et 21. novembril 2017 sisenes esimene kaebaja ja tema kuus last Serbiast Horvaatiasse, kuid politseiametnikud viisid nad tagasi piirile ja käskisid rongirööpaid järgides tagasi Serbiasse minna. Üks lastest (MAD.H) sai löögi mööduvalt rongilt ja hukkus.

21. märtsil 2018 tabas Horvaatia politsei kaebajad salaja Serbia-Horvaatia piiri ületamast ning paigutas nad Tovarniku transiitimmigratsiooni keskusesse. Kaebajad polnud rahul nende keskusesse paigutamise ega sealsete kinnipidamistingimustega ning esitasid kaebuse konstitutsioonikohtusse, mis ei olnud kaebajate jaoks edukas. Kaebajad esitasid ka taotlused rahvusvaheliseks kaitseks, mis jäeti rahuldamata ning edasikaebamine oli samuti edutu. Lisaks leidsid kaebajad, et neil piirati nende poolt valitud advokaadiga suhtlust.

EIK leidis kokkuvõtvalt, et tüdruku (MAD.H) surma uurimine ei olnud piisavalt tõhus, laste kinnipidamine kujutas endast nende väärkohtlemist (tingimused polnud lastele sobivad) ja kaebajate kinnipidamisega seotud otsuseid ei tehtud piisava hoolsusega. Veel leidis EIK, et osa kaebajatest oli Horvaatiast kollektiivselt välja saadetud ning riik takistas kaebajate taotluse esitamise õiguse teostamist, piirates muu hulgas suhtlust advokaadiga.

EIK tuvastas artikli 2 rikkumise seoses hukkunud lapse surma uurimisega; artikli 3 rikkumise seoses kaebajate lastega, artikli 5-1 rikkumise kõigi kaebajate osas, artikli 34 rikkumise kõigi kaebajate osas (seoses sellega, et piirati kaebajate suhtlust advokaadiga) ja prot 4 art 4 rikkumise kaebaja ema ja tema 5 lapse osas. EIK ei leidnud, et esineks artikkel 3 rikkumist seoses täiskasvanud kaebajatega.

EIK mõistis kaebajatele mittevahalise kahju hüvitise 40 000 eurot ja kulude katteks 16 700 eurot.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)